

Pol ndê bapia ɳamata-ŋga tēŋ Timoti Yom whê bapia dindec sa-ŋga

Timoti in ŋgac gamej Galesia-ŋga, naŋ ndê malachu Listra. Timoti damba in ŋgac Grik-ŋga, ma dinda in awhê Israel-ŋga naŋ kēŋ whiŋ Yisu (2 Tim 1:5). Têm daêsam Timoti kêsêlêŋ whiŋ Pol ma kôm gweleŋ whiŋ in (Rom 16:21, Apo 16-20). Tiŋambu Timoti yob lau sêkêŋ whiŋ-ŋga yêc malac Epesas, ma Pol to bapia dindec tēŋ in tēŋ ndoc dinaŋ. In kêkinj bapia dau tēŋ Timoti, magoc to yom daêsam naŋ gic lau sêkêŋ whiŋ-ŋga hoŋ ɳawaé.

Pol kēŋ puc Timoti tu kêdôhôŋwaga tasanj-ŋga. In töc bu mboe ɳac oc sêkôm lau si sêkêŋ whiŋ tisac. In gêm la Timoti bu yob ndê lêŋ ti sakinj ɳapep bu lau sêkêŋ whiŋ-ŋga sêlic ma sêŋkuc. Ma in töc lêŋ ɳayham-ɳayham naŋ gic waê lau bata ti lau naŋ sem akiŋ ti sêyob gôlôwac dabuŋ.

Pol gic hu ndê bapia tēŋ Timoti

¹ Aö Pol, Yisu Kilisi ndê ʈaposeł, gato bapia dindec. Anötö naŋ gêm yac si, lu Yisu Kilisi sic atu yom ma sêŋyalıŋ aö sa, dec gati aposel. Yisu dau, in ti gêŋ ɳayham hoŋ naŋ dakêŋ bataŋ, naŋ ɳadau.

² Aö gato yom dindec tēŋ am Timoti, naŋ aö galic am gitôm aö atuŋgac ɳandô, tu am nem kēŋ whiŋ-ŋga. Mwasinj ti tawalô ma yom malô

tēj am, akēj Damañ Anötö lu yac nej Pômdau Yisu Kilisi.

Yom pi kêtôhôñwaga tasaj

³ Têj ndoc aö gatêj gamej Masedonia-ŋga ga, naŋ aö gatej am bu gacgej mbo malac Epesas, bu kēj yao lau naŋ sêndôhôj yom tasaj bu sêhu siŋ.

⁴ Ma bu sôm têj ɻac bu sêhu miŋ akwa ɻambwa-ɻambwa siŋ, ma yom daësam naŋ êlêmê sêssôm pi apai ti puŋgaci si ɻaâ, naŋ sêhu siŋ bocdinaj. Yom kaiŋ dinaj kôm lau atac lulu, ma sêhu lêj ɻayham sem akiŋ Anötö ti sêkêj whinj inj-ŋga siŋ.

⁵ Aö gatej am bu ndic yao lau dau bu sêhu si yom tasaj hoŋ siŋ, tu bu lau sêkêj whinj-ŋga hoŋ sêsap mêtê atac whinj-ŋga dôŋ. Mêtê dau datap sa yêc lau ti ɻalôm ɻawasi, naŋ sêmbo ti atac pa su tu ɻac si lêj gitêj-ŋga, ma sêkêj whinj ɻançga.

⁶ Lau ɻatô sêhu lêj dau siŋ su ma sêsap yom ɻambwa-ɻambwa dôŋ.

⁷ ɻac atac whinj bu sêndôhôj Anötö ndê yomsu têj lau, ma sêkôm gêj dau ti licwalô eŋ sêmbo. Tigej ɻac sêŋyalê yom dau ɻahu ɻandô dom.

⁸ Yac bu nej gauc sa pi Anötö ndê yomsu ɻagweleŋ ti ɻahu ɻapep, dec oc dalic bu yomsu dau inj gêj ɻayham.

⁹ Ma tançyalê bu yomsu naŋ Anötö kêj têj Moses, naŋ gic waê lau gitêj dom. Magoc inj ndê yomsu gic waê lau kaiŋ bocdec. Lau wachuc dinda naŋ sêtec bu sêsoc yomsu dau ɻapu, lau naŋ sêtec Anötö ti ndê gêj dabuŋ hoŋ, ma sêsap

mêtê sac ti mêtê ɳadômbwi dôj. Ma lau naŋ sic dindai ti dambai me lau ɳatô ndu-ɳga.

¹⁰ Ma yomsu dau gic waê lau naŋ sêkôm mêtê mockaiŋ-ɳga ti mêtê naŋ so pwac naŋ Anötö kêmatiŋ tu awhê lu ɳgac sênem dau-ɳga, ma lau naŋ sêŋgaho lau ma sêkêŋ têŋ lau ɳatô semlhi ɳac sêti lau akiŋ ɳambwa, lau tasaŋ, ma lau naŋ sêsôm yom tasaŋ yêc lau sêmatôc yom-ɳga aŋgô-ɳga. Aêc! Anötö ndê yomsu gic waê lau bocke naŋ sêkôm mêtê sac, naŋ so yom pi lêŋ solop naŋ yac tandôhôŋ.

¹¹ Ma lêŋ solop dau kêkuc ɳawaê ɳayham naŋ Anötö kêŋ sip aõ amaŋ bu wandôhôŋ têŋ lau. Ma ɳawaê dau tôc inj ndê waê ti ɳaclai ma ɳawasi asê têŋ yac.

Pol gêm daŋge Pômdau tu tawalô in-ɳga

¹² Aõ wanem daŋge yac neŋ Pômdau Yisu Kilisi, naŋ kêŋ ɳaŋga têŋ aõ, bu in gêlic aõ gitôm bu wakôm inj ndê gwelen ɳawaê ɳayham-ɳga, dec kêyalinj aõ sa bu wanem akiŋ inj.

¹³ Aõ ɳgac naŋ muŋ-ɳga gasôm yom sac sambuc pi Yisu ti ndê lau sêkêŋ whiŋ-ɳga, ma gakêŋ kisa ɳac ma gac lau ɳatô. Magoc Yisu Kilisi gêlic bu aõ neŋ gauc sa dom, ma gakêŋ whiŋ inj su dom, dec gakôm gêŋ dinaj, ma tu dinaj-ɳga dec inj tawalô aõ ma gêm anen ɳalôm kwi.

¹⁴ Yac neŋ Pômdau kêsalê aõ ahuc ɳa inj ndê mwasiŋ, dec mêtê dakêŋ whiŋ-ɳga ti mêtê atac whiŋ-ɳga naŋ gic lau naŋ sêkêŋ whiŋ Yisu Kilisi ɳawaê, naŋ inj kêŋ têŋ aõ.

15 Yom dec aö bu wasôm, iŋ yom ɳandô ma yom ɳayham bu lau hoŋ sêkôc sa ma sêkêŋ whiŋ. Ma yom dau bocdec, "Yisu Kilisi sip nom meŋ bu nem lau naŋ sêkôm mêtê sac, naŋ si." Yom dau gic waê aö daunj solop, bu muŋ-ŋga aö ɳgac gakôm sac-ŋga gahôc gêlêc lau hoŋ su.

16 Ma bocdinaj dec Yisu Kilisi tawalô aö ɳgac sac dec, tu bu lau hoŋ sêlic ɳalêŋ naŋ iŋ hê yom malô sa têŋ aö, ma kêŋ ɳasawa têŋ aö bu wanem neŋ ɳalôm kwi. Ma lau naŋ bu sêkêŋ whiŋ iŋ, ma sêtap seŋ sêndöc tali ɳapaŋ-ŋga sa, naŋ oc tôm bu sêtap iŋ ndê tawalô sa, ɳalêŋ tigeŋ tôm aö gatap sa.

17 Yac neŋ Anötö iŋ Kiŋ atu naŋ mbo titêm-titêm, ma oc pacndê dom. ɻamalac daŋ sêlic iŋ aŋgô su dom, magoc iŋ tigeŋ iŋ Anötö ɳandô. Tu yom hoŋ dinaŋ-ŋga dec tampiŋ iŋ, ma dapo iŋ ndê waê sa, kwahic dec ma nditôm bêc hoŋ. Yomandô!

Pol puc Timoti dôŋ bu lhac ɳaŋga

18 Aneŋ balê Timoti. Muŋ-ŋga lau sêkêŋ whiŋ-ŋga ɳatô sêlhac sêtôm propet ma sêhoc yom asê pi am. Kwahic dec aö bu wanem la am bu gauc nem lau dau si yom ɳapaŋ, bu puc am dôŋ bu lhac ɳaŋga, ma ndic siŋ ɳaŋga tu Anötö ndê yom ɳandô-ŋga.

19 Kôc nem kêŋ whiŋ dôŋ, ma atac pa su tu am nem lêŋ naŋ am sa mbo Anötö aŋgô-ŋga. Lau ɳatô sêtec yom ɳandô, ma bocdinaj dec ɳac si sêkêŋ whiŋ ginga su, gitôm waŋ naŋ gwêc gic popoc pi hoc gi.

20 Gauc nem Himeneus lu Aleksanda, ɳgac lu naŋ sêtec yom ɳandô dec kamasuc iŋlu su sêsip Sadan amba, tu bu sênyalê si giso, ma sêsom yom sac pi Anötö tiyham dom.

2

Nagôliŋ dateŋ mbec-ŋga

1 Gêŋ ɳamata-ŋga aö bu waten am bu êmgilí lau sêkêŋ whiŋ-ŋga pi lêŋ dateŋ mbec-ŋga. Sôm têŋ ɳac bu sêteŋ mbec tu lau hoŋ-ŋga, ma sênem daŋge Anötö tu ɳac-ŋga. Gêŋ bocke naŋ sêpônda, naŋ sêndac Anötö, ma sênem lau ɳatô awha têŋ iŋ.

2 Aö atac whiŋ bu sêteŋ mbec tu kiŋ ma lau hoŋ naŋ sem gôliŋ yac-ŋga, bu sênem gôliŋ yac ɳapep e dambo ti yom malô, ma datoc Anötö sa ti dasa neŋ lêŋ hoŋ dabuŋ eŋ.

3 Mbec kaiŋ dinaj iŋ gêŋ ɳayham, ma yac neŋ Anötö naŋ gêm yac si, naŋ gêlic ɳayham.

4 Bu Anötö tac whiŋ bu lau hoŋ sênyalê yom ɳandô pi Yisu, e sêkêŋ whiŋ ma sêtap Anötö ndê mwasiŋ nem ɳac si-ŋga sa.

5 Yac tanyalê bu Anötö tigeŋ dê mbo, ma ɳgac nem silin-ŋga tigeŋ mbo Anötö ma lau nom-ŋga ɳalhu, iŋ Yisu Kilisi dau.

6 Iŋ ɳgac naŋ kêŋ dau ma mbac ndu bu nemlhi lau hoŋ si sac ɳatôp, ma êngapwêc ɳac su yêc sakiŋ mêtê sac-ŋga. Gêŋ dau meŋ sa tôm ɳandoc naŋ Anötö kêmatiŋ tidôŋ muŋ su, ma tôt Anötö ndê lêŋ nem lau si-ŋga asê.

7 Ma iŋ kêyalin aö sa gati iŋ ndê ɳgac ahen-ŋga ti iŋ ndê aposel, bu wandôhôŋ yom ɳandô

naŋ yac lau dakēŋ whiŋ-ŋga hoŋ dasap dōŋ, naŋ tēŋ †lau gameŋ apa-ŋga. Aö gasôm yomandô, aö kasau dom.

⁸ Aö tac whiŋ bu lau sêhôc amba sa ma sêten mbec tôm gameŋ sambob. Magoc ŋac sêyob dau bu sêsa si lêŋ dabuŋ en. Asa naŋ atac ŋandê tēŋ lau me sôm lau ŋatô, naŋ hôc amba sa ma teŋ mbec dom.

Lauwhê sêkêŋ whiŋ-ŋga si lêŋ

⁹ Aö tac whiŋ bu lauwhê sêhêgo dau êŋlêc tu ŋakwê ŋayham-ŋayham bu sêsôc-ŋga dom. Whê ŋac si gauc sa pi ŋakwê ŋaoli atu-tu ma gôlôŋ ŋayham gitôm gol me kôm, ma pi mêtê sênem bocbiŋ kêclaunŋ-ŋga, bu gêŋ hon dinan iŋ gêŋ ŋambwa-ŋga yêc Anötö aŋgô-ŋga.

¹⁰ Awhê asa naŋ sôm bu nem akiŋ Anötö, naŋ bu kôm mêtê ŋayham, dec mêtê dau gitôm iŋ ndê ŋakwê ti gôlôŋ ŋayham.

¹¹ Têŋ ndoc lau sêkac sa tu sêlic om-ŋga, naŋ aö tac whiŋ bu lauwhê sênem dau dôŋ ma sêkêŋ dangga Anötö ndê yom ŋapep, ma sêsôc laungac ŋapu.

¹² Aö atac whiŋ bu lauwhê sênem dau dôŋ, ma gakêŋ yao bu ŋac sêndôhôŋ me sênem gólin laungac dom.

¹³ Bu Anötö kêmasaŋ Adam muŋ, goc kêmasaŋ Ewa kékuc iŋ.

¹⁴ Ma Sadaŋ kêsau Adam muŋ dom, iŋ kêsau Ewa e iŋ kêgilì Anötö ndê yom ma kôm sac.

¹⁵ Magoc tiŋambu awhê daŋ kôc Anötö ndê †Ngac Nem Lau Si-ŋga, ma oc tôm bu lauwhê sêtap Anötö ndê mwasiŋ nem ŋac si-ŋga sa tu

ŋgac dinan-ŋga, ma tu ŋac sêsap mêtê dakêŋ whin-ŋga ti atac whin-ŋga dôŋ, ma sem dabuŋ dau ma sêsa si lêŋ ti gauc ŋayham eŋ.

3

Yom pi gôlôwac dabuŋ si ŋagôlôŋ

¹ Yom dindec inj yom ŋandô. Asa naŋ tac whin bu ti gôlôwac dabuŋ si ŋagôlôŋ,* naŋ atac whin gweleŋ ŋayham daŋ.

² Bocdinaŋ ŋgac naŋ bu yob gôlôwac dabuŋ, naŋ yob dau ŋapep, ma sa ndê lêŋ gitêŋ e lau dan gitôm dom bu sépu inj. Inj nem awhê tigen, ma kôm gêŋ hoŋ ti gauc ŋawa. Alic bu inj ŋgac kaiŋ bocdec. Inj ŋgac kôc lau sa ti êmwasiŋ ŋac-ŋga, ma ŋgac ti gauc gitôm bu êndôhôŋ lau.

³ I ŋgac nôm gêŋ êŋiŋ inj-ŋga dom, ma ŋgac tac ŋandê-ŋga me ŋgac sôm lau-ŋga dom. Inj ŋgac malô ma inj atac whin mone kôlêc dom.

⁴ Ngac naŋ bu yob gôlôwac dabuŋ, naŋ yob dau ndê balêkoc ŋapep e sêsôc inj ŋapu ma sêtoc inj sa.

⁵ Namalac daŋ naŋ tôm dom bu nem gôlinj inj dau ndê gôlôwac, naŋ oc tôm dom bu nem gôlinj Anötö ndê gôlôwac bocdinaŋ.

⁶ Ma ŋgac naŋ gêm dau kwi ma kêŋ whin ŋasawa apê eŋ, naŋ akêŋ inj yob gôlôwac dabuŋ

* **3:1** Yêc 3:1-7 Pol to yom pi gôlôwac dabuŋ si ŋagôlôŋ. Yêc Yom Grik inj to *episkopos*, naŋ danem kwi bu ‘ŋgac ŋamata-ŋga’ me ‘hetman.’ Lau ŋatô sem kwi bu ‘Bisop.’ Bocdinaŋ Pol ndê yom hêganôŋ gôlôwac dabuŋ si ŋagôlôŋ hoŋ gitôm Bisop me Siots Presiden me gêyobwaga.

dom. Bu mboe inj oc toc dau sa e Anötö kēj ḥagēyō tēj inj, gitōm inj kēj tēj Sadanj.

⁷ Alic bu inj ḥgac naŋ gôlôwac dabuŋ ti lau naŋ sêmbo gôlôwac ḥalôm dom, naŋ hoŋ sêlic inj ḥayham. Ma bocdinaŋ gitōm dom bu lau danj sêpu inj, ma Sadanj oc tôm dom bu ku inj dulu.

⁸ Ma lau naŋ bu sênenem akiŋ gôlôwac dabuŋ,[†] naŋ bocdinaŋ. Nac lau naŋ sêsa lêŋ gitêŋ ej ma tu dinaŋ-ŋga lau hoŋ sêtoc ḥac sa. Nac lau tasaŋ dom, magoc sêsonom yom ḥandô ej. Nac lau sênonom gêŋ êŋiŋ ḥac-ŋga dom, ma lau naŋ sênsalê lêŋ daësam tu sêtap awa sa-ŋga dom.

⁹ Yom ḥandô dakêŋ whin-ŋga naŋ ḥahu sip ḥalôm gi, naŋ sêsap dôŋ ḥanŋa, ma sêsa lêŋ gitêŋ ej tu bu sêmbo Anötö aŋgô-ŋga ti atac pa su ej.

¹⁰ Bocdinaŋ lau naŋ mac bu akêŋ ḥac tu sênenem akiŋ gôlôwac dabuŋ-ŋga, naŋ aŋsahê ḥac si lêŋ ti sakin muŋ, ma lau naŋ si giso mbasi, naŋ goc sêkôc gweleŋ dau.

¹¹ Yom kain tigeŋ hêganôŋ lau dau si lauwhê. Nac lauwhê ti lêŋ solop naŋ lau hoŋ sêtoc ḥac sa. Nac sêyob si whasuŋ bu sêsonom yom bambalin pi lau ḥatô dom, lauwhê gauc ḥawa, m a lauwhê naŋ lau hoŋ sêkêŋ whin bu gêŋ bocke naŋ sêkêŋ sip ḥac amba, naŋ ḥac oc sêyob ḥapep ej.

¹² Ngac bocke naŋ bu nem akiŋ gôlôwac dabuŋ, naŋ nem awhê tigeŋ ma nem gôliŋ inj ndê

[†] 3:8 Yêc 3:8-13 Pol to yom pi lau bocke naŋ bu sênenem akiŋ gôlôwac dabuŋ. Yêc Yom Griķ inj to *diakonoi*, naŋ danem kwi bu 'lau akiŋ.' Bocdinaŋ yom dau gic waē lau naŋ bu sênenem akiŋ gôlôwac dabuŋ, gitōm pasto (ṅgacsakiŋ), ma lau bata (ol elda), ma dabuŋwaga.

awhê ti balêkoc ɳapep.

¹³ Lau naŋ sem akiŋ ɳapep, naŋ oc sêtap waê ɳayham sa, ma ɳac oc sêlhac ɳaŋga ma atac l u-lu dom tu ɳac si sêkêŋ whinj Yisu Kilisi-ɳga.

Pol whê ndê bapia ɳahu sa

¹⁴⁻¹⁵ Aö gakêŋ bataŋ bu ɳasawa sauŋ aö oc watêŋ am waloc. Magoc aö gakôc gauc gi lu gi lu, bu mboe gweleŋ danj oc hê aö dôŋ, ma boc-dinaŋ dec gato bapia dindec têŋ am. Ma gato yom hoŋ dindec bu wawhê am nem gauc sa pi lêŋ solop tu yac gôlôwac dabuŋ taŋkuc-ɳga. Bu yac dati Anötö Tali Nadau ndê gôlôwac dabuŋ ma yac datôm alhö ɳaŋga bu tambalanj iŋ ndê yom ɳandô.

Yom tampiŋ Kilisi-ɳga

¹⁶ Ma yac lau naŋ tam akiŋ Anötö, naŋ dakêŋ whinj yom pi Kilisi, naŋ ɳahu atu ma sip ɳalôm gi. Yomandô! Bu yac dakêŋ whinj yom bocdec bu:

Iŋ sip nom meŋ ti ɳamalac.

Njalau Dabuŋ whê iŋ sa ma tôc asê bu iŋ ɳgac gitêŋ.

Ma aŋela sêlic iŋ.

Lau sêhoc ɳawaê ɳayham asê pi iŋ yêc nom ɳagameŋ hoŋ.

Ma lau sêkêŋ whinj iŋ yêc gameŋ sambob.

Ma Anötö kôc iŋ sa, mbu têŋ iŋ ndê gameŋ ɳawasi-ɳga gi.

4

Lau oc sêhu yom ɳandô siŋ

¹ Nalau Dabuŋ tōc asê yēc awê bu tēŋ tēm ɻambu-ŋga, lau ɻatô oc sêhu yom ɻandô dakêŋ whiŋ-ŋga siŋ. Ma ɻac oc sêŋkuc Sadan̄ ndê ɻalau sac ti ɻac si yom tasaŋ.

² Lau tasaŋ oc sêmeŋ ma sêndôhôŋ yom tasaŋ dau e sêtim lau ɻatô ma sêhu yom ɻandô siŋ. Lau tasaŋ dinaŋ sêkôm gêŋ dau ti atac pa su, ɻahu bu Sadan̄ pôc ɻac si gauc ahuc e sêŋyalê si giso dom.

³ ɻac sêkêŋ yao bu lauwhê ma ɻagac sênenem dau dom, ma sic yao ɻac bu sêneŋ gêŋ daneŋ-ŋga ɻatô dom. Magoc yac lau naŋ dakêŋ whiŋ ma taŋkuc yom ɻandô, naŋ tanyalê bu Anötö kêŋ gêŋ daneŋ-ŋga dau bu yac daneŋ ti danem danje in.

⁴ Bu gêŋ hoŋ naŋ Anötö kêŋ, naŋ gêŋ ɻayham ma bocdinaŋ datec dom. Dakôc sa ma danem danje in.

⁵ Anötö ndê yom ma mbec naŋ dateŋ, naŋ gitôm bu kôm gêŋ hoŋ ti dabuŋ.

Pol gêm la Timoti

⁶ Am bu whê yom hoŋ dindec sa têŋ am nem asidôwai sêkêŋ whiŋ-ŋga, dec am oc ti Yisu Kilisi ndê ɻagac akiŋ-ŋga ɻayham. Tôm am kôm e meŋ têŋ kwahic dec, sap yom ɻandô dakêŋ whiŋ-ŋga dôŋ, ma daŋam wambu yom ɻayham naŋ yac ac dulu têŋ am, bu gêŋ dau oc puc am dôŋ bu lhac ɻaŋga tôm bêc hoŋ.

⁷ Ma miŋ ɻambwa naŋ lau andô naŋ sem gauc Anötö, naŋ sic dulu têŋ lau wakuc, ma yom ɻasawa-ŋga hoŋ, naŋ am tec yêc-ŋga. Yob daôm

nem lēŋ ɻapep, ma timêtê daôm tu bu ti Anötö ndê ɻgac gitêŋ-ɻga.

8 Lau naŋ sêtimêtê dau ɻamlic tu sêtap licwalô sa tu gêŋ nom-ɻga-ɻga, naŋ oc nem ɻac sa ɻandô dom. Magoc yac bu datimêtê dauŋ tu dasa Anötö ndê lēŋ gitêŋ-ɻga, oc nem yac sa ɻandô. Oc nem yac sa têŋ kwahic dec, ma têŋ têm ɻambu-ɻga bocdinaŋ.

9 Yom dec aö bu wasôm, iŋ yom ɻandô ma yom ɻayham tu lau hoŋ sêkôc sa ma sêkêŋ whiŋ-ɻga.

10 Anötö Tali ɻadau kêmasaŋ lēŋ bu nem lau hoŋ si, ma lau naŋ sêkêŋ whiŋ iŋ, naŋ sêtap lêŋ dau sa su. Bocdinaŋ yac dakêŋ bataŋ bu oc datap yom dau ɻa-ɻandô sa, dec dalhac ɻaŋga ti dakôm gweleŋ bu dapuc yom dau dôŋ.

11 Êmdôhôŋ yom hoŋ dindec ma ndic atu lau bu sêšôc ɻapu.

12 Yob daôm bu kôm nem gêŋ hoŋ ɻapep, ma lau daŋ oc sêpu am bu am balê wakuc dom. Yob nem lêŋ mbo-ɻga, sôm yom ɻayham eŋ, sap mêtê atac whiŋ lau ti kêŋ whiŋ-ɻga dôŋ ɻaŋga, ma sa nem lêŋ gitêŋ bu tôc dôhôŋ ɻayham têŋ lau sêkêŋ whiŋ-ɻga bu sêlic ma sêŋkuc.

13 Kêŋ daôm sambuc bu nem akiŋ Anötö e tôm aö wahôc asê am. Sam iŋ ndê yom naŋ sêto yêc, naŋ asê têŋ lau, nem mêtê ɻac, ma êmdôhôŋ ɻac.

14 Muŋ-ɻga, têŋ ndoc lau bata sêkêŋ amba sac am, naŋ ɻac si daŋ tisa gitôm propet, ma hoc yom asê pi mwasiŋ naŋ ɻalau Dabuŋ oc kêŋ têŋ am, tu kôm Anötö ndê gweleŋ-ɻga. Kwahic dec

aö bu wapuc am dôŋ bu kôm nem gweleŋ ɻapanj
ɳa mwasiŋ dinaj ɳa-ɳaclai.

¹⁵ Kôc aneŋ yom dindec sa ma kôm ɳandô
sa. Kêŋ nem ɳalôm sambuc tu kôm Anötö ndê
gweleŋ-ɳga, ma lau hoŋ oc sêlic am nem gweleŋ
ɳa-ɳandô yêc awê.

¹⁶ Yob daôm nem lêŋ ti yom naŋ am kêdôhôŋ
têŋ lau, naŋ ɳapep. Sap lêŋ ɳayham ti yom
ɳandô dôŋ ma lhac ɳan̄ga, ma am bu kôm
bocdinaŋ, dec am oc tap Anötö ndê mwasiŋ nem
am si-ɳga ɳa-ɳandô sa, ma lau naŋ sêkôc am
nem yom sa, naŋ bocdinaŋ.

5

¹ Am bu nem la ɳamalac andô dan̄, naŋ goc
sôm yom ɳan̄ga têŋ iŋ dom. Sôm yom tôm am
bu sôm têŋ am daôm damam. Ma nem la balêi
wakuc tôm am bu kôm têŋ am daôm nem asimi.

² Lic lauwhê atu-tu tôm am daôm dinam,
ma bawhêi nditôm am lhômwêi, ma kôm mêtê
ɳawasi en̄ têŋ ɳac.

Yom pi lauwhê sawa

³ Lauwhê sawa naŋ si lau mba tu sênem ɳac
sa-ɳga, naŋ toc ɳac sa ɳapep ma nem ɳac sa.

⁴ Magoc awhê sawa dan̄ bu ndê balêkoc me
puŋgaci ti puwêi sêmbo, goc gweleŋ sênem iŋ
sa-ɳga yêc ɳac amba. ɳalêŋ dinaj ɳac si lêŋ
sênem akiŋ Anötö-ɳga oc nem ɳandô, ma sêô
sakin naŋ dinda ti dambai ma pui sêkôm têŋ ɳac
muŋ su. Ma lêŋ dinaj gic Anötö tandô ɳayham.

⁵ Magoc awhê sawa dan̄ naŋ mbo tawasê ma
pônda lau tu sênem iŋ sa-ɳga, naŋ oc teŋ mbec
ôbwêc ma ac, ma takwê Anötö bu nem iŋ sa.

6 Awhê sawa naŋ êlêmê po dau sa ɳa gêŋ ɳayham-ɳayham nom-ɳga, naŋ gitôm awhê batê daŋ yêc Anötö aŋgô-ɳga.

7 Am whê yom dindec sa têŋ lau sêkêŋ whin-ɳga hoŋ, bu sêsa si lêŋ ɳapep e lau daŋ sêtôm dom bu sêŋgôliŋ yom pi ɳac.

8 Asa naŋ sôm bu iŋ kêŋ whin Yisu, magoc gêm dinda lu damba me iŋ dau ndê lau sa dom, naŋ tôc asê bu iŋ ndê kêŋ whin iŋ gêŋ tasanj, ma kôm mêtê sac sambuc hôc gêlêc lau naŋ sêkêŋ whin dom, naŋ si mêtê sac su.

9 Mac bu akêŋ awhê sawa daŋ ndê ɳaê sip lauwhê sawa si ɳadênaŋ,* goc gauc nem gêŋ bocdec. Iŋ bu ndê yala hôc gêlêc 60 su, naŋ goc gitôm bu mac akêŋ iŋ ndê ɳaê sip lauwhê sawa si ɳadênaŋ. Ma alic bu iŋ awhê naŋ sap iŋ nakwen dôŋ ɳapep têŋ ndoc iŋ mbo tali.

10 Ma iŋ awhê naŋ lau hoŋ sêtoc iŋ sa bu iŋ awhê kôm mêtê ɳayham-ɳga. Iŋ yob ndê balêkoc ɳapep, iŋ awhê kôc lau sa ti êmwasiŋ ɳac-ɳga, ma iŋ gêm akiŋ lau sêkêŋ whin-ɳga, gitôm iŋ kêgwininj dau ma kêgwasinj ɳac gahi. Ma iŋ awhê naŋ êlêmê gêm lau ti ɳawapac sa, ma kôm gwelenj ɳayham daësam whin bocdi-naŋ. Awhê sawa naŋ ndê lêŋ ɳayham gitôm

* **5:9** Pol to yom pi lauwhê sawa si ɳadênaŋ, magoc iŋ tôc ɳadênaŋ dau ɳahu tiawê dom. Lau ɳatô gauc gêm bu ɳadênaŋ dau gic waê lauwhê sawa hoŋ naŋ gôlôwac dabun Epesas-ɳga sêyob ti sem sa - alic ɳabatiŋ 16. Ma lau ɳatô gauc gêm bu lauwhê naŋ si ɳaê yêc ɳadênaŋ, naŋ sêkêŋ dau sambuc tu sênem akiŋ Yisu ma gôlôwac dabun-ɳga (ɳabatiŋ 5, 10 ma 11).

dinaŋ, naŋ akēŋ in ndê ɳaê sip lauwhê sawa si ɳadênaŋ.

11 Magoc lauwhê wakuc naŋ sêti lauwhê sawa, naŋ akēŋ ɳac si ɳaê sip ɳadênaŋ dom. Têŋ ɳamata-ɳga ɳac oc sêkêŋ si atac whinj ma sêmatinj pwac bu sênen akiŋ Kilisi, magoc mboe ɳasawa sauŋ ɳac oc ɳalôm pwê bu sênen ɳgac tiyham.

12 ɳac bu sêkôm bocdinaŋ, dec tôm ɳac sic si pwac dinaŋ popoc ma sêkôm giso atu.

13 Ma gêŋ ɳatô whinj. Lauwhê sawa wakuc ɳatô sêsa lêŋ oyom-ɳga e tidôn ɳac. ɳac atac whinj bu sênsêlêŋ sêlom-sêlom andu, ma sêsec gameŋ ti sêuŋ lau ɳatô si yom sa. ɳac sêson yom daêsam so yom ɳayham dasôm-ɳga.

14 Tu dinaŋ-ɳga dec aö êlêmê gakêŋ ɳagôlinj têŋ lauwhê sawa wakuc bu sênen ɳgac tiyham, sêkôc balêkoc, ma sêyob si andu ti si lau. Ma bocdinaŋ oc nditôm dom bu yac neŋ ɳacyo daŋ sôm yom bu pu yac lau dakêŋ whinj-ɳga neŋ lêŋ.

15 Aö gasôm yom dinaŋ, ɳahu bu lauwhê sawa ɳatô sêhu Anötö siŋ su, ma sêsa Sadanj ndê lêŋ.

16 Mac lauwhê naŋ akêŋ whinj Yisu, naŋ aŋgô. Awhê sawa daŋ bu mbo mac nem tonj, dec mac anem in sa andic ɳawaê. Ma bocdinaŋ oc kêŋ ɳawapac têŋ gôlôwac dabuŋ dom, ma lauwhê sawa naŋ sêpônda dau ɳandô, naŋ gôlôwac dau oc tôm bu sênen ɳac sa.

Yom pi lau bata

17 Lau bata naŋ sêkêŋ dau sambuc ma sem gôlinj gôlôwac dabuŋ ɳapep, naŋ datoc ɳac sa

êŋlēc. Ma naŋ sem mêtê ti sêndôhôŋ lau, naŋ yom dindec hêganôŋ nač solop.

¹⁸ Gauc nem Anötö ndê yom naŋ sêto yêc bocdec bu:

Têŋ ndoc mac akêŋ makao sêkôm gweleŋ bolom-ŋga, naŋ asô nač tôkwa ahuc dom. Sêneŋ bolom ɻatô ô nač si gweleŋ. *[Diut 25:4]*

Ma yac neŋ yom daŋ tiyham yêc bocdec, “Asa naŋ bu kôm gweleŋ, naŋ akêŋ inj ndê ɻaôli têŋ inj ɻapec.”

¹⁹ Namalac tigeŋ bu êŋgôlinj yom pi ɻgac bata daŋ, naŋ am ɻgô inj ndê yom dau dom. Magoc lu me tö bu sêpuc inj ndê yom dau dôŋ, naŋ goc êmatôc yom dau.

²⁰ Am bu tap sa bu yom ɻandô, dec sôm ɻgac bata dau yêc lau hoŋ aŋgô-ŋga, bu lau sêlic ma sêtöc dau.

Pol gêm la Timoti

²¹ Yêc Anötö lu Yisu Kilisi ma aŋela naŋ Anötö kêyalinj nač sa, naŋ si aŋgô-ŋga, naŋ wasôm têŋ am bu êmkuc aneŋ yom hoŋ dindec, ma kôm mêtê ɻayham enj têŋ lau hoŋ. Lhac whiŋ lau toŋ daŋ, ma lic toŋ daŋ sac dom.

²² Am bu êmyalinj lau ɻatô sa tu sêkôm gweleŋ-ŋga, dec êmsahê nač si lêŋ muŋ, ma kêŋ amam sac nač sep dom. Ma yob daôm bu sa nem lêŋ ɻawasi enj. Ndic ahê lau naŋ sêkôm mêtê sac, bu wêkaiŋ nač si sac ɻagêyô dom.

²³ Nôm bu ɻambwa dom. Nôm wain ɻagec tu am ɻatac-ŋga. Ma oc nem am sa tu am nem gêmbac naŋ kôm am ɻapan-ŋga.

Mêtê hoŋ naŋ lau sêkôm oc meŋ tiawê

²⁴ Lau ɻatô si mêtê sac yêc awê, ma bocdinaŋ ɻac si yom pi undambê gi su, ma Anötö kêmasaŋ ɻagêyô su bu kêŋ têŋ ɻac têŋ têm ɻambu-ŋga. Ma lau ɻatô si sac yêc siŋ dau têŋ kwahic dec, magoc oc meŋ sa tiawê têŋ têm ɻambu-ŋga, ma sêtap si ɻagêyô sa.

²⁵ Ma ɻalêŋ tigeŋ, lau gitêŋ ɻatô si mêtê ɻayham yêc awê. Ma mêtê ɻayham naŋ kwahic dec yêc awê dom, naŋ oc tôm dom bu yêc siŋ dau ɻapanj. Oc sa meŋ tiawê.

6

Yom pi lau akiŋ ɻambwa

¹ Sôm têŋ lau akiŋ ɻambwa naŋ sêkêŋ whinj Yisu, bu sêšôc si ɻadaui ɻapu, ma sêtoc ɻac sa ɻapep. ɻac bu sêkôm dom, goc lau naŋ sêlic, naŋ oc sépu Anötö ndê ɻaê ti yom naŋ yac tandôhôŋ pi inj.

² Ma ɻgac akiŋ daŋ bu ndê ɻadau kêŋ whinj Yisu whinj, goc sôm têŋ ɻgac akiŋ dau bu toc dau sa têŋ inj ndê ɻadau bu inju sêti asidôwa tu inju si sêkêŋ whinj-ŋga lec dom. Magoc inj nem akiŋ inj ndê ɻadau ɻapep eŋ, ɻahu bu inj ndê gwelenj oc nem ndê asidôwa kêŋ whinj-ŋga naŋ Anötö tac whinj, naŋ sa.

Puc pi lau naŋ sêndôhôŋ yom tasaj

Êmdôhôŋ yom hoŋ dindec têŋ lau sêkêŋ whinj-ŋga, ma êmgilí ɻac bu sêŋkuc ɻapep.

³ ɻamalac daŋ bu êndôhôŋ yom naŋ so aneŋ yom naŋ gato sip bapia dindec, me so yom ɻandô naŋ Pômdau Yisu Kilisi dau kêdôhôŋ, me so yom

naŋ tandôhôŋ pi Anötö ndê lêŋ, naŋ tōc asê bocdec bu.

⁴ Inj ŋac toc dau sa-ŋga, ma kéyalê gêŋ danj ŋapep dom. Inj tac whiŋ yom agwa-agwa ŋambwa, ma yom naŋ kôm lau sêseŋ dau. Tu yom kainj dinaŋ-ŋga dec lau sem lêmunj dau, sic dau, sêšom yom sac-sac pi dau, ma sêkôc gauc sac pi si asidôwai.

⁵ Lau kainj dinanj si gauc kêŋsôŋ, ma sêseŋ dau ŋapanj. Yom ŋandô danj yêc ŋac si ŋalôm dom. Ŋac gauc gêm bu lêŋ danem akiŋ Anötö-ŋga ti lêŋ sêtap awa sa-ŋga ŋambwa.

Yom pi lêŋ atac whiŋ mone-ŋga

⁶ Magoc yac bu danem akiŋ Anötö ma atac ŋayham pi gêŋ bocke naŋ inj bu kêŋ têŋ yac, naŋ gitôm datap awa ŋandô sa su.

⁷ Bu têŋ têm dinaŋi sêkôc yac, naŋ dahôc asê amaŋ sawa, ma dambac ndu ti amaŋ sawa bocdinanj.

⁸ Magoc gêŋ daneŋ-ŋga ti ŋakwê bu yêc yac-ŋga, dec yac atac ŋayham pi gêŋ dau.

⁹ Lau naŋ atac whiŋ bu sêti lau ti lêlôm, naŋ si atac whiŋ dinaŋ oc ti lêŋ Sadaŋ êntôm ŋac-ŋga, ma ŋac oc sêpeŋ ma sêsiŋ inj ndê akô sêndi. Ŋac oc tagatu gêŋ daësam, ma sêsa lêŋ gauc mbasi-ŋga tu sêtap gêŋ dau sa-ŋga, e kôm ŋac sêtisac ma sêninga.

¹⁰ Sac daësam ŋahu yêc lêŋ atac whiŋ mone-ŋga. Lau ŋatô sêhu si sêkêŋ whiŋ siŋ su, ŋahu bu mêtê atac whiŋ mone-ŋga gêm ŋac ahuc sambuc. Ma tu dinaŋ-ŋga dec ŋawapac daësam tap ŋac sa.

Pol gic yomsu Timoti

11 O Anötö ndê ɳgac, am ɳgô su naŋ. Ndic ahê mêtê sac hoŋ dinaŋ. Émsahê ɳaŋga bu kôm mêtê gitêŋ ma sa Anötö ndê lêŋ eŋ. Sap nem kêŋ whiŋ ti mêtê atac whiŋ lau-ɳga dôŋ, puc daôm dôŋ bu kôm Anötö ndê gweleŋ ma lic ɳakam sa dom, ma mbo ti nem lêŋ malô eŋ.

12 Lhac ɳaŋga ma ndic siŋ têŋ lêtôm hoŋ naŋ bu ku am nem kêŋ whiŋ dulu. Muŋ-ɳga lê am hoc yom asê yêc lau daësam aŋgô-ɳga bu am kêŋ whiŋ Yisu Kilisi. Gêŋ dau tôt asê bu am tap Anötö ndê galem ndöc tamli ɳapaŋ-ɳga sa su. Bocdinaŋ sap galem dau ɳa-ɳandô dôŋ ɳaŋga eŋ.

13 Yêc Yisu Kilisi, naŋ sôm ndê yom asê solop têŋ Pontias Pailot, ma yêc Anötö naŋ kêŋ gêŋ hoŋ sêmbo tali, naŋ aŋgô-ɳga, aö wandic atu am bocdec bu.

14 Yom hoŋ naŋ aö gac atu am, naŋ êmkuc ɳapep, ma sa nem lêŋ solop ti dabuŋ eŋ, e yac neŋ Pômdau Yisu Kilisi mbu meŋ hôc asê,

15 têŋ ndoc naŋ Anötö kêyalin sa su.

Tampiŋ Anötö dandic ɳawaê. Inj tigenj inj gêŋ hoŋ ɳadau. Inj kiŋ hoŋ si Kiŋ, ma pômdau hoŋ si Pômdau.

16 Inj mbo titêm-titêm ma oc pacndê dom. Inj ndöc ndê ɳawê atu ɳalôm, tôm ðom bu ɳamalac dan tigasuc ɳawê dau me lic inj. Inj ndê waê ɳayham ti inj ndê ɳaclai atu oc yêc ɳapaŋ. Yomandô!

17 Sôm têŋ lau ti lêlôm bu sêtoc dau sa dom ma takwê ɳac si awa nom-ɳga bu nem ɳac sa lec dom. Bu awa inj gêŋ yêc ɳapaŋ-ɳga dom,

oc niŋga. Ndic atu ɳac bu takwê Anötö naŋ kêmwasinj yac ɳa gêŋ daêsam tu kôm yac atac ɳayham-ɳga.

¹⁸ Ma ndic atu ɳac bu sêkôm mêtê ɳayham eŋ têŋ lau hoŋ, ma bu sêkêŋ si awa ti wapa tu bu sênenm lau ɳatô sa, ma sêmwasinj ɳac-ɳga.

¹⁹ Sêkôm bocdinaŋ dec ɳac oc sêpo si awa ɳandô sa yêc undambê tu têm ɳambu-ɳga-ɳga, naŋ ɳac oc sêtap lêŋ ɳandô dandöc tanli-ɳga sa.

²⁰ O Timoti. Gweleŋ ti yom ɳandô hoŋ naŋ Anötö kêŋ sip am amam, naŋ yob ɳapep eŋ. Ndic ahê lau naŋ sêsap yom ɳambwa-ɳambwa dôŋ, ma sêndôhôŋ yom naŋ so yom ɳandô. Lau dau gauc gêm bu ɳac sêtap gauc ɳandô sa, magoc mba.

²¹ Lau naŋ sêkêŋ whiŋ yom tasaŋ dinaj, naŋ sêhu si sêkêŋ whiŋ Yisu siŋ su.

Anötö ndê mwasiŋ têŋ mac.

**Anötö ndê Yom Léñsêm Wakuc
Bugawac: Anötö ndê Yom Léñsêm Wakuc New
Testament**

copyright © 2013 Lutheran Bible Translators Australia

Language: Bugawac

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2020-11-11

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source
files dated 29 Jan 2022

1dcc5a6c-3c1e-54e8-aa77-af18a3782048